

SLOVENSKI PRIMOREC

UREDNIŠTVO in UPRAVA v Gorici v ulici degli Orzoni šte. 38 — Cena oglasom po dogovoru.

KATOLIŠKI TEDNIK

IZIDE VSAK ČETRTEK
Poština plačana v gotovini

Leto II. Štev. 1

GORICA, DNE 3. JANUARJA 1946.

Cena L. 4.—

Preteklost in prihodnost

Ob novem letu se delajo obratni o tem, kar je bilo, in načrti za bodočnost. Tudi časnik ima svoje življenje, svoj pomen, svoj cilj. Zato je prav, da pregleda svoj položaj.

Naš list je najmanjši; najubojnejši, ker živi iz rok v usta, a kljub temu je postal kamen spotike, znamenje, ki mu naspotujejo na shodih in v tiskanih besedi. — Ako bi pisal le o sv. Francišku, kako se je pogovarjal z živalmi in cveticami, ali o sv. Antonu, kako je pridigoval ribam, bi ga morda še pustili v miru. A ker kot katoliški časnik posega v življenje, kakršno je, pa bi po Kristusovem nauku ne smelo biti tako, mi očitajo marksizaj, tudi to, da je »belogardistično« glasil, »reakcionarec«, naslednik Goriškega lista, da piše proti naši vojski, da meša ljudem glave — vse te in še druge očitke smo morali deloma slišati deloma videti. Ljudje, ki se nikdar niso videli našega katoliškega tednika, še manj pa ga čitajo, ponavljajo kot gramofoni in papige take obsodbe, ki jih slišijo na mitingih. To pač ne dela časti zrelosti našega ljudstva.

Prav zato je umestno, da danes pregledamo svojo pot in da ob novem letu še enkrat jasno povemo, kaj je naš tednik in kaj ni.

Kaj ni?

Najprej kaj ni. Ni glasilo nobene politične stranke, niti kake bivše rojstne formacije, ne partizanske ne domobranske ne četniške. Ni noben privesek medvojnih slovenskih listov, pa tudi ni slep občudovalec sedanjih časnikov, ki bi trobil na povelje od zgoraj slavospeve vsemu, kar se godi med našimi brati zlasti v duhovnem življenju našega naroda.

Kaj pa je?

Kaj pa je? — Je listič, ki z vidika večnih resnic Kristusovih in njegovih zapovedi presoja današnje življenje v svetu in med Slovenci ter narodu kaže, kaj je prav in dobro ter kaj je napak in slabo. — Kot tak seveda ne more biti pristaš komunizma, ker ta uči nauke, ki so popolnoma nasprotni Kristusovim, in ker ima za dovoljena sredstva, ki jih Kristus obsoja.

Glasnik sprave med brati.

Naš list je glasnik ljubezni in sprave med Slovenci. Zato obsoja laž, sovraštvo in brezmejni napuh, ki sprave nočejo — pri tem pa ne sovražijo nobenega človeka, niti najzagrizenjšega komunist, ker gleda v vsakem našem bratu podobo božjo, ki jo je treba z zdravim naukom očistiti, da bo spet zaoblestela v prvotnem sijaju otroka božjega, kar je postal pri sv. krstu, na kar pa je v vojnem vrvežu pozabil.

Zvest rodoljub.

Naš list je zaveden Slovenec in zvest Slovan, četudi in ravno zato, ker ni internacionalen komunist. Veseli se narodne zavednosti naših slovenskih Primorcev, ki le golo resnico pričujejo z napis: tukaj so slovenska tla. Hoče pa s svojim pisanjem pripomoči, da bodo naši ljudje slovenskemu imenu delali čast s plemenitim in kulturnim obnašanjem do vseh sosedov in do Zaveznikov.

Za socialno pravičnost

Naš list je glasnik socialne pravičnosti in po svojih močeh prispeva k temu, da se vzbudi socialni čut med ljudstvom in da se vse socialne krivice poravnajo — a ne z novimi krivicami, temveč na podlagi socialnih okrožnic papežev. Kot nemaniči se niti list niti njegovi izdajatelji ne boje nobene pravične socialne reforme, nimajo kaj izgubiti, pač pa bi morali po pravičnih reformah še kaj pridobiti.

Zagovornik demokratične svobode.

V programu našega lista je, da narodu dopove, kaj je prava demokratična svoboda, namreč mirno sožitje in neovirano delo vseh državljanov. Enakega mišljenja in nazorov vsi niso nikdar bili in ne bodo, a z dobro voljo lahko vsi pridejo do tega, da se spoštujejo med seboj, da drug poleg drugega živijo, delajo in tekmujejo za skupni blagor vsega naroda. — Slovenci smo ekstremisti — skrajneži — zal, da je tako. Ne privoščimo si niti mirnega zabavnega ali narodnega nastopa dveh različnih miselnih skupin brez zabavljanja in natolevanja. Temu mora biti konec vsaj med nami na Primorskem!

To je naša pot. Do sedaj smo hodili po njej in tudi v novem letu bomo ostali zvesti temu cilju.

Mnogi nas ne razumejo še, nasprotujejo nam, a mi smo vseeno zadovoljni, da ostane vse to tiskano za tiste čase, ko se bodo fanatizmi poglobili in bo bodoči rod sodil o naših delih. Ugotovil bo, da je med splošno zmedo teh burnih let, ko je imel satan vsi moč nad ljudmi, le še peščica slovenskih Primorcev ohranila zdravi razum in človeško čuteče srce ter kazala narodu pravo pot v srečnejšo bodočnost.

Cerkveno premoženje.

(Nadaljevanje)

2. V katere namene se rabi.

Cerkveno premoženje je zakonito in upravičeno, ker sam Bog hoče, da ima Cerkev na razpolago vsa sredstva, ki so nujno potrebna v dosegu njenih ciljev. Poslanstvo katoliške Cerkve pa je takšnega značaja, da rabi tudi svetnih dobrin. Saj je celo Kristus sam, kateremu so »angeli stregli« in je imel kot Bog možnost, da je ribi dal iz ust izvleči za davke potrebni denar, vpeljal zbirke in skupno denarnico.

V katere namene pa služi cerkveno premoženje?

Razvidno je iz evangelija in Dejanja apostolov, da je služila skupna denarnica prvih kristjanov za miloščino, podporo vdov in sirot, za stroške apostolskih potovanj ter za bogoslužje. Sv. Pavel trdi, da je sam Kristus odrešil, naj verniki vzdržujejo duhovnike: »Tako je tudi Gospod odrešil, da naj ti, ki evangelij oznanjajo, žive od evangelija.« (1 Kor 9, 14). Kajti »vreden je delavec svojega plačila«.

Fertulijan prelepo opisuje, kako so rabili prvi kristjani cerkveno imovino. V svoji Apologiji piše: »Ta imovina se ne razšpa za pojedine in popivanje ali za nehvaležne prisklednike, temveč za preživljanje ter pokopavanje ubogih, za dečke in deklice brez staršev in imetja, za stare služabnike, za brodolomce ter za vse one, ki so iz verskih razlogov na prisilnih delih in rudnikih, na otokih in v ječah.«

V srednjem veku je sv. Cerkev

Iz življenja Cerkve

Božična poslanica sv. očeta

Na dan pred božičem ob 11. uri je radio Vatikan prenašal govor sv. očeta, ki ga je imel pred kardinalskim zborom v zahvalo za božična voščila. Omenil je, da je to prvi božič po drugi svetovni vojni, a da miru še ni. Poročja doba je doba priprave na mir, doba za reševanje raznih vprašanj, ki se tičejo obnove in ki so ljudje prav za prav šele zdaj nanje začeli resno misliti.

V govoru je napovedal konzistorij, kardinalsko zborovanje pod papeževim vodstvom, ki se bo vršilo 18. febr. 1945, v katerem bo imenovan 32 novih kardinalov. Izbral jih bo iz 16 narodov ter tako potrdil znova vesoljnost katoliške Cerkve. Tako bo kardinalski zbor zopet štel 70 članov, kot je navada v Cerkvi že več stoletij. Papež poudarja, da je hotel objeti s temi imenovanji ves svet. Tako bo pretrgal tradicijo, po kateri je bila v kard. zboru večina Italijanov. Med novimi kardinali bo poleg Evropejcev in Amerikancev tudi po en Afričan, Azijec in Avstralec.

Sv. oče je govoril tudi o miru in poudaril predvsem 3 točke, ki jih morajo upoštevati njegovi graditelji.

1) Narodi naj si pomagajo drug drugemu in naj ustrarijo medsebojno zaupanje.

2) Javno mnenje naj se ne ustvarja umetno, ampak naj se upošteva volja resnične večine. Naj bo konec oblastnosti ene stranke, ki hoče vladati in strahovati vse ostale in jim vsiliti svojo voljo. »Totalitarizma«, pravi sv. oče, »je orosil zemljo s krvjo, oskrnil skupnost narodov in povzročil vse grozote vojne«. Vzpostaviti je treba svobodno in človeka vredno mišljenje.

3) Ukiniti je treba vsako obliko totalitarizma, ker na njem ne more zrasti pravi mir.

Slednjič se je obrnil do vseh, naj poskrbijo, da se bodo vojni ujetniki in civilni interniranci vrnili na svoje domove; njim se ne sme šteti v zločin, če niso mislili tako, kot zahteva demokracija. Omenil je tudi nečloveške metode, ki jih uporabljajo ponekod pri ravnanju z vojnimi in političnimi ujetniki ter z izseljenci.

Ob koncu je sv. oče podal vesoljno svetlo svoj apostolski blagoslov.

Poziv prevzvišenega g. nadškofa k dobrodelnosti

Dragi verniki!

Zima, ki smo jo s strahom pričakovali, je prišla in z njo nove težave. Včeraj smo bili v skrbi za življenje v stanovanjih, danes je potreba tudi kurjave. Ubožec je v našem mestu in v škofiji vedno več. Pomagati jim je treba, a ne potem plesovati zabav, ampak potom žrtve, odpovedi, tihih daril, ki so tako ljube Detetu Jezusu. Imate kako obleko odveč? Vam preostaja košček kruha ali znesek denarja? Pomagajte z njimi lajšati bedo trpečih.

Komu boste izročili svoj dar? Mnogo je podpornih ustanov v mestu. Dajte vsem, ako vam je možno. Najbrž vam je tudi znano, da bo začel o Božiču poslati škofjski odsek Papežev dobrodelne komisije. Odprl bo dve »papeževi obednici«, prvo pri ECA, drugo pri oo. kapucinih, kakor je bilo pozhrtvovalno dovoljeno od občinske in redovne oblasti.

Zato vam med drugimi dobrodelnimi ustanovami zelo priporočam tudi gori imenovano, ki jo je hotelo plemenito srce sv. Očeta. Ta nam daje potrebna sredstva za nakup živil, obe kuhinji pa jih pripravljata in nam omogočujeta razdeljevanje hrane. A treba je še mnogo skrbi in prostovoljnih darov, da pridemo do tisoč obilnih in okusnih kosil dnevno. Treba je tudi oblačil, pokrival, obuval, denarja, ker boš, nagih, lačnih, pregnanih, poškodovanih se oglašajo vedno več.

Prihitite na pomoč vsi, ki imate srce in moč, da bi darovali. Bog Vas bo blagoslovil in blagoslovila vas vaš nadškof, ki vam iz srca vošči božičnega miru in sreče v novem letu.

Gorica, 21. decembra 1945.

† KAREL, nadškof

Opomba. Darovi se sprejemajo v škofiji pri uradu Papežev dobrodelne komisije.

še bolj razširila krog svojega dela. Ustanovila je nešteto bolnic, hiralnic, sirotišnic ter jih vzdrževala na lastne stroške; ustanovila je univerze in druge visoke šole; dvignila je sijajne bazilike in ustvarila čudovite umetnine v stavbarstvu, kiparstvu in slikarstvu; razširila in okrepila je misijonsko delo; poglobila je versko življenje z verskimi reformami, utrdila je novi socialni red s cehi; dvignila je kulturno raven in strokovno usposobljenost duhovniškega naraščaja z uvedbo semenišč. Za vse to delo, ki je bilo v službi časa in večne sreče vseh ljudi, vse človeške družbe, je rabila denarnih sredstev...

Poslanje katoliške Cerkve je za vse čase, tudi za današnje. Laičacija ali razkristjanjenje sodobne družbe ji je iztrgalo sicer mnogo ustanov in ji skuša omejiti delovni okrog, da bi se potem laže reklo, da je vse cerkveno premoženje odveč ter da naj se zato zapleni.

Cerkveno premoženje služi danes v te namene:

1. Za bogoslužje, to je za gradnjo in vzdrževanje cerkva in sveetišč, oltarjev in kapelic, za nakup in obnovo cerkvenih posod in

opreme, orgel in zvonov, cerkvenih zastav in klop, paramentov in sveč in sploh vsega, kar je v cerkvi in zakristiji.

2. Vse naše cerkve so obremenjene z ustanovnimi sv. mašami in opravili za pokojne. Razni naši dedje in pradedje so namreč volili cerkvam kose zemljišč in tudi stavbe s pogojem, da se bo opravilo vsako leto zanje gotovo število sv. maš.

3. Po nekaterih duhovnijah tvori del cerkvene imovine tako zvano nadarbinjo, to je osebni duhovnikov beneficij. Nadarbinski dohodki so lasti začasnega duhovnika in mu služijo za vzdrževanje. Samo te dohodke dobe duhovniki, ne pa dohodkov vsega cerkvenega premoženja. Na Goriškem nimajo vsi duhovniki nadarbine; in še tam, kjer je, je navadno jako revna, ker obsega včasih samo kos vrta.

4. Cerkveno premoženje je v službi oblih verskih namenov in k običnemu pridu: za podporo semenišč in revnih semeniščnikov, za osrednje škofjske urade, za misijone in za širjenje sv. vere, za dobri tisk in za katoliške višje šolske zavode, za različne verske in prosvetne ustanove.

S tiskovne konference

V soboto 29. pr. m. je bila v Gorici tiskovna konferenca. Ob tej priliki smo zvedeli, da je guverner Shirk odpotoval v svojo domovino Ameriko, ker je odpuščen iz vojaške službe. Na njegovo mesto je prišel novi guverner major Long, ki je prav tako Amerikanec, doma iz Los Angelesa v Kaliforniji. Pač precej daleč od Gorice. Tudi novi guverner je vojak. Boril se je v Afriki.

Časnikarji so zastavili razna vprašanja in dobili nanje po možnosti izčrpne odgovore. Med drugim smo zvedeli, da se je odpravil samski davek za prihodnje leto. Posebne družinske doklade za ital. ujetnike v zavezniškem ujetništvu se izplačujejo vsake tri mesece. Pri nas se bodo izplačale prihodnji mesec. Kmalu bodo izdelali načrt za povišanje najemnin in za kontrolo cen.

Na vprašanje za pojasnila o incidentu, ki je nastal na božič blizu Prvačine, kjer je izgubil življenje en ameriški vojak, in o govorih o raznih drugih incidentih in neredih v coni A zoper zavezniške vojake, ki o njih pišejo italijanski časniki, je guverner izjavil, da je samo to res, da je en ameriški vojak bil ustreljen od neznanec blizu Prvačine. Drugo so vse govorice, ki jih širijo brez vednosti zavezniških oblasti. Zaradi ubitega vojaka pa niso podvezeli nobenih represalij zoper ljudstvo. Pač pa so izvedli potrebno preiskavo.

Z ozirom na nekoga bivšega ital. vojaka iz cone B, ki leži v bolnici v Gorici, je guverner izjavil, da mora takim plačati stroške v bolnici goriška dežela. Če so bivši jugoslovani, pa UNRA. V skrajnem slučaju pa naj se obrnejo nanj, bo že on poskrbel za plačilo stroškov.

Na koncu je pojasnil zadevo Lendarja iz Kanala, ki o njem poroča neki goriški časnik. »Lendaro«, je rekel, »ni bil nikoli fašist in tudi nikoli ni bil imenovan za tajnika v Kanalu.« Za tajnika v Kanalu je Slovenka Jazbar Leopoldina, po poklicu učiteljica, ki je l. 1934. izgubila službo, ker se ni hotela vpisati v fašistično straniko. Sedaj pa je vestna uradnica, ki Kanali o njej pravijo, da je zelo pridna in razumna ter jo vsled tega tudi zelo cenijo. Lendaru storjena krivica pa naj bi se popravila.

Goričani!

Ali veste, da je v goriški stolnici za Slovence vsak prvi petek v mesecu ob 8. uri zvečer slovesna ura češčenja — in vsako prvo soboto zjutraj ob 6. uri pri sv. maši pobožnost prve sobote s pridigo, molitvijo in petjem? — Časi so silno resni in božja pomoč nam je zelo potrebna. Pridite vsi!

5. Cerkveno premoženje je služilo in služi krščanski dobrodelnosti: podpora in pomoči poškovancem, pogorelcem, vojnim internirancem, o čemer vedo povedati vsi oni, ki so tekom te vojne sprejeli razne podpore. Služi pa tudi za sirotišnice, bolnice, ubožne zavode itd.

Zato smemo zaključiti, da služi cerkveno premoženje nadvse svetim in plemenitim namenom, radi česar je cerkveno premoženje upravičeno pred Bogom in ljudmi.

